

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธ อีกทั้งศาสนาดังกล่าวยังเป็นศาสนาประจำชาติซึ่งมีหลักยึดถือและปฏิบัติ ซึ่งมีข้อห้ามไม่ให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะถือเป็นการกระทำผิดศีลข้อห้า อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยกลับเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ ประชาชนไทยมีความผูกพันกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มานานนับตั้งแต่วัยเด็ก โดยใช้ดื่มเพื่อเฉลิมฉลองในงานพิธีมงคลต่าง ๆ หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทดแทนยาเนื่องจากความเชื่อ ซึ่งเหล่านี้ล้วนถ่ายทอดมาสู่ยุคปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ความต้องการให้สังคมไทยปลอดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างแท้จริงจึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ไม่ง่ายดายนัก

ปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เป็นหนึ่งในปัญหาที่สำคัญในด้านการสาธารณสุขระดับโลก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นหนึ่งในสิ่งปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ได้รับการเน้นย้ำในการประชุมด้านการป้องกันและการควบคุมโรคไม่ติดต่อของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ดังนั้น ความพยายามร่วมมือกันที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของพันธมิตรในทุกระดับ ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับชาติตามแนวทางในแผนยุทธศาสตร์ระดับโลกจึงถือเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และได้รับการรับรองโดยสมัชชาอนามัยโลก (World Health Assembly) เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2553

ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีทั้งผลโดยตรงต่อสุขภาพของผู้ดื่ม และอาจรุนแรงจนถึงขั้นเสียชีวิตจากโรคเรื้อรัง เช่น ระบบทางเดินอาหารอักเสบ โรคหัวใจและหลอดเลือด มะเร็งที่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย ยกตัวอย่าง มะเร็งตับ มะเร็งในช่องปาก มะเร็งหลอดอาหาร ฯลฯ ส่วนผลกระทบที่ร้ายแรงอีกประการหนึ่ง ได้แก่ อัตราการเพิ่มของอุบัติเหตุ การเสียชีวิตและการบาดเจ็บหรือพิการจากอุบัติเหตุ ปีหนึ่ง ๆ อุบัติเหตุจราจรจากการเมาแล้วขับรถสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศไทยถ้าคิดเป็นเงินไทยถือว่าเป็นจำนวนมหาศาล รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณกับการเกิดอุบัติเหตุและผลต่อเนื่องเป็นจำนวนเงินที่ประมาณไม่ได้ ดังนั้นในช่วง 30 ปีมานี้จึงมีการตื่นตัวเกิดขึ้นในหลายส่วนของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ ในอันที่จะลดจำนวน

การเกิดอุบัติเหตุ ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยได้จัดกิจกรรมณรงค์เพื่อลดปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาล ยกตัวอย่าง เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความพยายามแก้ไขปัญหาลดจำนวนอุบัติเหตุจากการเมาและขับรถกลับยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

นอกจากปัญหาอันเนื่องมาจากการเกิดอุบัติเหตุ ยังพบปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวที่มีสมาชิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และ การใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุแห่งความรุนแรงอันดับหนึ่งได้เป็นอย่างดี เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวได้ง่ายขึ้น โดยสามีที่ดื่มจนเมามากมีการทำร้ายร่างกายภรรยา เช่น ด่าทอ พุดจาหยาบคาย ทะเลาะวิวาท ขาดความรับผิดชอบ และละเมิดทางเพศ จากข้อมูลการศึกษาเปรียบเทียบครอบครัวที่มีความรุนแรง 100 ครอบครัวจากเจ็ดชุมชนรอบโรงพยาบาลรามาริบัติ พบว่าครอบครัวที่นิยมดื่มสุรามีโอกาสเกิดความรุนแรงในครอบครัว 3.84 เท่าของครอบครัวที่ไม่ดื่มสุราและยังมีการสำรวจข้อมูลจากโรงพยาบาลชุมชน พบว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดความรุนแรงและอาชญากรรมประมาณร้อยละ 7 ของคดีอาญาทั้งหมด โดยเป็นรูปแบบความผิดเกี่ยวกับเพศจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 35 และความผิดต่อร่างกายจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 20 และเชื่อว่าสถิติการกระทำความผิดที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ไม่เป็นข่าวไม่เป็นคดีเพราะผู้เสียหายไม่กล้าแจ้งความยังมีสูงกว่านี้อีกมาก

จากปัญหาสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นมากมายสะท้อนให้เห็นว่าแม้ประเทศไทยมีนโยบายต่าง ๆ เพื่อลดอัตราการบริโภค ทั้งนโยบายทางเศรษฐกิจหรือสังคม การณรงค์จากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหรือแม้แต่การออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งรวมไปถึงบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่อัตราการบริโภคของชาวไทยยังมีอัตราสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกปี ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการทบทวนและตรวจสอบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรการที่เหมาะสมพอหรือไม่ที่จะลดอัตราการบริโภคหรือควรจัดให้มีมาตรการควบคุมเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษ เพื่อให้ปัญหาและผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชนลดลงไปด้วย

ภายหลังสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ผ่านการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และส่งผลให้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฉบับแรกของประเทศไทยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 เป็นต้นมา จึงก่อให้เกิดกระแสตื่นตัวต่อการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามแม้สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมุ่งเน้นที่การควบคุมการผลิตและการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดฯ และการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืนในการผลิตและจำหน่าย ผู้วิจัยเล็งเห็นประเด็นหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญเช่นกันประเด็นดังกล่าว ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาความเสียหายตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภค

การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย โดยศึกษาความเป็นมาของกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคฯ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมสถานที่จำหน่ายและการออกใบอนุญาต ปัญหาเกี่ยวกับวันและเวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการลงโทษ ปัญหาเกี่ยวกับการยังไม่มีข้อกำหนดให้ผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการจำกัดอายุผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นบทวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะให้เกิดการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
5. เพื่อให้ได้มาซึ่งเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในขณะที่มาตรการทางกฎหมายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีไม่มากพอและขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเกิดปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย เช่น การกำหนดวัน เวลาและสถานที่ในการจำหน่าย การกำหนดอายุของ

ผู้ซื้อเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีความชัดเจนต้องมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์อาจจะเพิ่มความสามารถในการป้องกันและการลดผลกระทบจากปัญหาที่มีต่อประชาชนในสังคมเกี่ยวกับเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์

วิธีดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดำเนินการวิจัยวิทยานิพนธ์โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยค้นคว้าจากเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ ตำรากฎหมาย บทความทางวิชาการ เอกสารประกอบการสอน ในสาขานิติศาสตร์และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมารวบรวมในการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยมุ่งเน้นแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ โดยอ้างอิงเนื้อหาหลักจาก พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคและการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 เป็นต้น โดยรวบรวมจากเอกสารประเภทหนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย/สำรวจ ที่ไม่จำกัดปีเริ่มต้นและมุ่งเน้นศึกษาทบทวนกฎหมายของประเทศไทยเป็นหลัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพ และความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

5. ทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

นิยามศัพท์

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายความว่า สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ผู้บริโภค หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับการบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้า หรือรับบริการและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้า หรือผู้ได้รับการบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

ผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายความว่า บุคคลที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จนก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ โดยการดื่มนั้นมีลักษณะที่ต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้น และเมื่อหยุดดื่มจะมีอาการแสดงของการขาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร่างกาย

ขาย หมายความว่า รวมถึง จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

ผู้ประกอบการ หมายความว่า

- (1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- (2) ผู้นำเข้า
- (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้
- (4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วย

วิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าและหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณา

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายความว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้